

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשכ"ט

חלק א – יו"ל לש"פ ראה, מבה"ח אלול, היתשע"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ראה, מבה"ח אלול הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ ראה, מבה"ח אלול ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (חלק ב' י"ל אי"ה לש"פ שופטים).

*

בתור הוספה — שלשה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' עקב, יום ההילולא כ"ף מנחם-אב, ה'תשע"ג
מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2013 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

א. ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות ההנהגה דשבת פרשת ראה (שכבר נדפסה¹, וכבר דובר בארוכה אודותה²) — שקשורה עם חודש אלול, שבת מברכין חודש אלול, או שבת ר"ח אלול — כולל גם בנוגע להתחלות המאמרים של רבותינו נשיאינו, שבדרך כלל היו מתחילים בפסוק³ "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו'" (היפך הברכה) שבהתחלת הפרשה. [ואע"פ שיש כמה מאמרי רבותינו נשיאינו, החל מלקוטי תורה, שמתחילים בפסוק אחר — הרי המדובר בהשיחה הוא אודות הדור שלו והדור שלפניו].

ולהעיר, שהתחלת הפרשה שייכת לכל הפרשה, כמובן מזה שהפרשה כולה נקראת בשם "ראה", ובכללות יותר קשורה כל הפרשה עם כל הפסוק: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה".

ב. ויש לבאר השייכות של פסוק זה לחודש אלול:

ובהקדים המבואר בלקו"ת ד"ה ראה אנכי גו'⁴ (אף שענין זה נתבאר שם בתור הקדמה), ש"יש בחינת שם הוי' בכל אחד ואחד", "בבחי' פנים שלהם", בפנימיות נפשו. ומתחיל לבאר ענינה של בחינת יו"ד של שם הוי', שזהו הביטול שלמעלה מטעם ודעת שנמשך מבחי' החכמה, ומבאר, ש"לעתיד לבוא יהי' בחי' חכמה בחי' ביטול הנ"ל בהתגלות בכל אחד ואחד מישראל, משא"כ עכשיו כו'" (שזהו בהעלם). אמנם, כיון שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות⁵, בהכרח לומר, שבעבודה, הנה גם עכשיו ישנו ענין זה בגלוי.

והענין בזה:

בד' אותיות שם הוי' — הנה אותיות ו"ה, קאי על תורה ומצוות, שעז"נ⁶ "והנגלות לנו ולבנינו", ו"ה נגלות⁷, כיון שזוהי עבודה שבגלוי;

(5) תניא רפ"ז.

(6) נצבים כט, כת.

(7) ראה רע"מ בוח"ג קכג, ריש ע"ב. תקו"ז ת"י (כה, ב). ריש תקכ"ב. ת"ע (קכט, א).

(א). לקו"ת פרשתנו כט, א.

(1) לקו"ד ח"א קטז, א ואילך.

(2) ראה גם שיחת ש"פ ראה, אדר"ח אלול דאשתקד בתחלתה (תו"מ חנ"ג ע'... ואילך). וש"נ.

(3) ריש פרשתנו.

(4) ריש פרשתנו (יח, א).

ואותיות י"ה⁷, קאי על "הנסתרות לה' אלקינו"⁶, "דאינון דחילו ורחימו דבמוחא ולבא דכל חד וחד לפום שיעורא דילי", לפום מה דמשער בליבי"⁸, אבל ענין זה פועל עליוי ושלמות בעבודה דתומ"צ.

אך ענין זה יתגלה רק לעתיד לבוא, כי, "אמרו רז"ל⁹ שבזמן הגלות אין השם שלם כו', והיינו, שאותיות ו"ה הם מפורדים מאותיות י"ה"¹⁰, כך, שבגלוי ישנו רק הענין דו"ה, שזוהי העבודה דתומ"צ; ועז"נ¹¹ "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", אפילו בדרא דמשיחא¹², ורק כאשר ימחה זרעו של עמלק, אזי יהי "השם שלם" — שם הוי' בשלימותו, וגם "הכסא שלם", היינו, לא רק "כס", שמורה על ההעלם, אלא "כסא"¹³. והנה, הכח לפעול החיבור של כל ד' אותיות שם הוי', ו"ה עם י"ה, הוא — מצד בחי' אנכי שלמעלה מהוי', שמשם נמשך הכח שהעבודה דתומ"צ, ו"ה, תהי' קשורה עם בחי' י"ה.

ג. וזהו גם מ"ש "אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה":

ברכה וקללה — הם ב' הקוין ד"עשה טוב" ("ברכה") ו"סור מרע" ("קללה") — כי, ביטול הקללה היא ע"י העבודה ד"סור מרע", שזהו כללות ענין המצוות, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, וכן ענין התורה, שהרי "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁴, שהרי גם בשביל הענין ד"סור מרע" יש צורך בלימוד התורה כדי לידע להזהר מהדברים האסורים.

ועז"נ "אנכי נותן לפניכם גו' ברכה וקללה" — שכדי שיהי' החיבור של התומ"צ ("ברכה וקללה"), ו"ה, עם בחי' י"ה, שזהו"ע ד"לפניכם", בחי' הפנימיות, הרי זה ע"י בחי' "אנכי" שלמעלה מי"ה וו"ה.

ד. והענין בזה:

"אנכי" כשלעצמו — הוא למעלה מכל מדידה והגבלה, למעלה מכל סדר השתלשלות, ועד ש"לא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל כו"¹⁵ (אפילו לא בקוצו של יו"ד, שרומז על בחי' הכתר, כמבואר באגה"ת¹⁶). וענינו בעבודה הו"ע התשובה, שהיא למעלה מתומ"צ הקשורים עם שם הוי', ולכן בכחה לתקן את כל הפגמים שנעשו בשם הוי"¹⁷.

(8) הקדמת התניא. וראה גם רפמ"ד. תצוה ס"ע א'תרצד ואילך. ועוד.

(9) תנחומא ס"פ תצא. פרש"י ס"פ בשלח. (14) קידושין מ, ב. וש"נ.

(10) לקו"ת שם (יח, ג). (15) לקו"ת פינחס פ, סע"ב.

(11) בשלח שם. (16) פ"ד.

(12) ראה תיב"ע עה"פ. (17) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סד, ד

(13) ראה סה"מ תקס"ד ע' קמו. אוה"ת ואילך. ובכ"מ.

אמנם, לפעמים מבואר שגם בחי' אנכי שייכת לסדר השתלשלות, וכמ"ש במ"ת — שהי' בסדר השתלשלות בלבד — "אנכי הוי' אלקיך"¹⁸; ואילו הענין ד"אנכי" כפי שהוא למעלה לגמרי מכל מדידה והגבלה והדרגה כו' — נרמז ב"אנכי אנכי" (ב"פ) שנאמר בנוגע לענין התשובה¹⁹.
אך הענין הוא — שיש בזה ב' דרגות: (א) הענין ד"אנכי" שלמעלה מהשתלשלות לגמרי, (ב) הענין ד"אנכי" כפי שנמשך בסדר השתלשלות. ודוגמתו בענין התשובה:

(א) ענין התשובה כפי שהיא למעלה לגמרי מתומ"צ, שלכן בכחה לתקן את הפגמים שנעשו בתומ"צ. ועל זה אמרו רז"ל²⁰ "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו".
(ב) ענין התשובה כפי שנמשך בענינים פנימיים ופועל על קיום התומ"צ,

— וע"ד שענין המס"נ פועל על קיום התומ"צ, כמבואר בתניא²¹ הטעם ש"צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש", אף ש"הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'", שזהו "משום שקיום התורה ומצותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו, שיהי' קבוע בלבו תמיד .. כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד כו'". ועד"ז בנוגע לפעולת התשובה על קיום התומ"צ, ולדוגמא, שניכר שקיומם הוא ע"י בעל-תשובה —

שזהו גם מה שהתשובה עצמה היא חלק מתומ"צ — מצוה אחת מתרי"ג מצוות (ענין הוידוי, או כללות ענין התשובה — ככל אריכות השקו"ט שדובר בזה²² בנוגע לדברי רבינו הזקן בפרק ראשון של אגה(ת), שלכן הרי זה שייך גם אצל צדיק שמקיים כל תרי"ג המצוות (ונוסף לזה ישנו ענין נעלה יותר — "לאחבא צדיקייא בתיובתא"²³, שגם אצל צדיקים יהי' העילוי של עבודת התשובה כפי שהיא למעלה מתומ"צ).
וזהו גם הענין ד"ראה אנכי נותן גו' ברכה וקללה" — בחי' אנכי הקשורה עם ענין התומ"צ, שנחלקים למצוות עשה (עשה טוב) ומצוות לא תעשה (סור מרע), "ברכה וקללה".

21 ספכ"ה.

22 ראה שיחת כ"ף מנ"א תשכ"ח ס"ז (תו"מ חני"ג ע' ... ואילך). וש"נ.

23 ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

18 יתרו כ, ב.

19 ראה לקו"ת שם סה, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

20 ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

ה. וההוראה מזה — כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴ שמכל ענין צריך להיות "בכך", בנוגע לעבודה בפועל:

אע"פ שבכל השנה כולה צריכה להיות עבודת התשובה, "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"²⁵, מ"מ, עיקר העבודה בכל השנה היא בקיום התומ"צ, והתשובה היא רק פרט בקיום התומ"צ; אבל יש זמנים מיוחדים בשנה, כמו חודש אלול, שבהם צריכה להיות עבודת התשובה מצד עצמה, כפי שקשורה עם הענין ד"אנכי" ב"פ, להיותה למעלה מכל סדר השתלשלות ולמעלה מענין התומ"צ, ואז, עבודת התשובה היא העיקר, וקיום התומ"צ הוא רק פרט בעבודת התשובה.

וכיון שענינו של יום השבת ש"מיני" מתברכין כולהו יומין²⁶, כל ימי השבוע, וביניהם גם ר"ח אלול, שכולל את כל ימי חודש אלול, שבהם צריכה להיות עבודת התשובה הנ"ל — הרי מובן, שעבודת התשובה של חודש אלול מתחילה כבר משבת מברכים חודש אלול.

ולכן קורין בו "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה", שרומז גם על ענין התשובה — כי, הענין ד"אנכי נתן גו' קללה", קאי על ענין התשובה שעל ידה נהפכת הקללה לברכה²⁷, שזוהי ברכה נעלית יותר מאשר ברכה סתם.

[וזהו גם הטעם²⁸ שמ"ת מתחיל באות א' ("אנכי"), ולא כמו בריאת העולם שהתחלתה באות ב' ("בראשית"), ר"ת ברכה, ולא באל"ף, כיון שיש חשש שהאל"ף יומשך למקום בלתי רצוי כו' — כיון שע"י התורה יכולים להפוך את הקללה לברכה].

וכיון שענין זה הוא באופן ד"ראה", ענין הראי', ובאופן ד"נותן", ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"²⁹, וכפירוש רש"י³⁰: "יותר מדי" — הנה "כמים הפנים לפנים גו"³¹, כך, שגם מצד האדם נעשית עבודת התשובה מתוך שמחה, ומתוך בטחון שמחודש אלול באים לחודש תשרי באופן שזוכים לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה.

* * *

ו. נוסף על האמור לעיל בנוגע לחודש אלול, שזהו מצד השייכות

24 ראה תו"מ חמ"ג ריש ע' 388. וש"נ.
25 קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.
ובכ"מ.
26 זח"ב סג, ב. פח, א.
27 ראה ד"ה ראה אנכי דש"פ ראה, מבה"ח
אלול תשי"ג פ"ז (תו"מ ח"ט ע' 141). וש"נ.
28 ראה לקו"ת פרשתנו יט, ריש ע"ב.
וראה גם ד"ה אנכי הנ"ל פ"ב (תו"מ שם ע'
131). וש"נ.
29 ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
30 ד"ה אבל — שם ע"א, א.
31 משלי כז, יט.

של יום השבת לימי השבוע שלאח"ז, שמתברכין ממנה, ישנה גם השייכות של יום השבת לימי השבוע שלפנ"ז, שמהם נעשית מציאותו של יום השבת, כדברי הגמרא³² "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", וקאי (לא רק על יום ששי, אלא גם) כל ימי השבוע, כמסופר בגמרא³³ אודות הנהגת שמאי הזקן, ש"כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה, אומר זו לשבת וכו'", והיינו, שההכנה לשבת היא במשך כל ימי השבוע.

ולכן, הרי זה הזמן המתאים להמשיך ולהשלים (ועכ"פ להמעט את החסרון ב) ביאור הענינים שאודותם דובר בהתוועדות שלפנ"ז (כיון ששאלו שאלות על כמה פרטים³⁴, וגם אם אינם ענינים עיקריים, הרי הם דורשים ביאור), ובפרט שכל ענין השבת הוא לפעול שלימות בהחסרון שבימות החול, כמארז"ל³⁵ "מה הי' העולם חסר כו' (כפרטי הדעות בזה) באת שבת כו'", וזהו גם א' הפירושים ב"ויכולו"³⁶, מלשון שלימות³⁷, ובהתאם לכך צריך להשלים גם ביאור ענינים הנ"ל.

ז. דובר בהתוועדות הקודמת³⁸ בנוגע ל"במה",

— שאינה "מנוחה" ו"נחלה"³⁹, שזהו ענינו של ביהמ"ק בלבד, ואפילו לא המשכן, עליו נאמר⁴⁰ "ואהי' מתהלך באוהל" (ועאכו"כ לא ב"במה", אפילו של ציבור ורבים — "במה גדולה"), אלא שענינו של ביהמ"ק הוא ענין שנעשה מצד למעלה, כמ"ש⁴¹ "ושכנתי בתוכם", ואילו עבודת האדם ("אדם לעמל יולד"⁴²) בענין זה היא עבודת הקרבנות, וכמ"ש הרמב"ם⁴³ שביהמ"ק הוא "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות". ולכן מצינו במאמרי ההילולא, ד"ה באתי לגני⁴⁴, שבהמשך להמדובר אודות הענין ד"ושכנתי בתוכם", ממשיך לבאר ש"אחת העבודות שהי' במקדש הו"ע עבודת הקרבנות" — דלכאורה מהי השייכות של עבודת הקרבנות ל"ושכנתי בתוכם" — כי, מצד למעלה, כל ענינו של ביהמ"ק הוא "ושכנתי בתוכם", ובזה צריכה להיות גם עבודת האדם, שזהו ענין הקרבנות, שענינם הוא קירוב הכחות והחושים⁴⁵ —

38) שיחת כ"ף מנ"א ס"ו.. (לעיל ע' ...).
וש"נ.

39) פרשתנו יב, ט.

40) שמואל"ב ז, ו. וראה שהש"ר פ"א,

טז (ג). תר"א ר"פ ויגש. ובכ"מ.

41) תרומה כה, ח.

42) איוב ה, ז.

43) ריש הל' ביהב"ח.

44) בתחלתו (סה"מ תשי" ע' 111 ואילך).

45) ראה תר"מ סה"מ תשרי ע' קסד. וש"נ.

32) ע"ז ג, סע"א.

33) ביצה טז, א.

34) חסר קצת (המו"ל?).

35) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה

ט, א (ד"ה ויכל). תוד"ה חצבה — סנהדרין

לח, א. וראה ב"ר פ"י, ט ובמת"כ שם (ד"ה

שאנן) בשם "חז"ל".

36) בראשית ב, א.

37) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב

ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך).

שההקרבה בבמה אינה פועלת שתתפשט הקדושה במקום שבו הוקרב הקרבן, משא"כ במזבח שבמקדש, שהקרבת הקרבן פועלת קדושה גם במקומו.

המשך הביאור — דאף שלכאורה אין קדושת המזבח תלוי' בקרבנות, הרי נוסף לכך שקדושת המזבח מעיקרא נעשית ע"י קרבנות מסויימים, ישנו גם הדין ד"קייץ המזבח"⁴⁶, שמקריבים קרבנות אך ורק בשביל המזבח עצמו — נכלל בשיחת כ"ף מנ"א⁴⁷ שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴⁸.

וכן הוא בודאי ע"פ פנימיות הענינים — שהרי קדושת ביהמ"ק היא מבחי' ממכ"ע, כי "קדושת המקדש .. מפני השכינה"⁴⁹, ו"שכינה", ע"ש ששוכנת ומתלבשת כו"⁵⁰, היא בחי' ממכ"ע, ואילו ע"י הקרבנות, ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס"⁵¹, ניתוסף בכיהמ"ק המשכת בחי' א"ס.

וכל זה שייך בעבודה גם עתה:

ובהקדם מ"ש הרמב"ם⁴⁹: "ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה".

וזהו גם ענינה של ירושלים — ע"ש יראה וע"ש שלם⁵¹, שהו"ע שלימות היראה⁵². וכמובא בתוס'⁵³ בנוגע ליהודי שהי' בא לירושלים, אפילו לצורך אכילת מעשר שני, "לפי שהי' רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, הי' מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה".

וכן הוא בעבודת כל אחד מישראל — שגם מי שנמצא בחוץ-לארץ, והיינו, שבמשך כל היום עסוק בעניני העולם, הנה למשך כמה רגעים ביום צריך לעלות למדריגת ארץ ישראל וירושלים, וליקח עמו את כל עניניו, "מעשר דגנך ותירושך ויצהרך"⁵⁴, ואם "לא תוכל שאתו גוי ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלכת וגוי"⁵⁵, והכוונה בזה — שתהי' פעולה נמשכת (בלשון הנגלה⁵⁶) על כל היום כולו, והיינו, שגם לאחר שחזור לחו"ל, לעניני העולם, לוקח ומביא עמו את עניני ירושלים כו'.

(46) שקלים פ"ד מ"ב. כתובות קו, ב. (51) ראה ב"ר פנ"ו, יו"ד. הובא בתוד"ה שבועות יב, א. מנחות ז, א ובפרש"י. פרש"י הר — תענית טז, א. ועוד.
(52) ראה לקו"ת פרשתנו כט, ד. ובכ"מ. ויקרא א, ב.
(47) ס"ו... (לעיל ע' ...).
(48) לקו"ש ח"ד ע' 76 הערה 38.
(49) רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ו.
(50) ראה תניא פמ"א. פנ"ב.
(51) ראה ב"ר פנ"ו, יו"ד. הובא בתוד"ה שבועות יב, א. מנחות ז, א ובפרש"י. פרש"י הר — תענית טז, א. ועוד.
(52) ראה לקו"ת פרשתנו כט, ד. ובכ"מ.
(53) ד"ה כי מציון — ב"ב כא, א.
(54) פרשתנו יב, יז.
(55) שם יד, כד"כה.
(56) ראה מפענח צפונות פ"ה.

ח. המשך הביאור בענין החילוק בקרבן העצים דעשרים באב ועשרים באלול — נכלל בשיחת כ"ף מנ"א⁵⁷ שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

וע"י העבודה דחודש אלול, הנה גם תשעת הימים של חודש אב שהיו שייכים ללעו"ז⁵⁸, יהפכו לששון ולשמחה.

וענין זה קשור גם עם מ"ש "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", שזהו הענין ד'ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך"⁵⁹, שזהו ענין נעלה יותר מאשר ברכה סתם, ע"ד מעלת בעלי תשובה על צדיקים.

וממשיכים את הכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, בכל הענינים דבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו גו'.

* * *

י. בהמשך לכך שלאחרונה מרבים לדבר אודות תפילין, חפשתי אם יש בפרשת השבוע פירוש רש"י הקשור עם ענין התפילין. ובכן, עזר השי"ת... שלא זו בלבד שישנו פירוש רש"י הקשור עם ענין התפילין, אלא ענין התפילין מפורש להדיא בפירוש רש"י, ויתירה מזה, כפי שיתבאר לקמן, הנה חידושו של רש"י בפירושו הוא שהכתוב מדבר אודות תפילין, ולולי זאת, מצד הלימוד דבן עשר למשנה ובן חמש עשרה לגמרא, לא מדובר בכלל אודות תפילין; ויש לקוות שזכור מה שלמד בהיותו בן חמש למקרא — "גירסא דינקותא" — שמדובר אודות תפילין.

על הפסוק⁶⁰ "לא תוסף עליו", מפרש רש"י: "חמשה טוטפות בתפילין וחמשה מינין בלולב"⁶¹, ארבע ברכות לברכת כהנים".

ובכן, פירוש רש"י זה מוקשה כולו, הן מצד קושיות על אתר גופא, והן קושיות מצד השוואת פירושו בפרשתנו עם פירושו בפ' ואתחנן.

יא. ולכל לראש — ה"קלאץ קושיא":

בפסוק נאמר⁶² "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות" — דקאי על כל תרי"ג מצוות. וא"כ, כאשר נאמר לאח"ז "לא תוסף

(60) פרשתנו יג, א.

(57) ס"ו... (לעיל ע'...).

(61) שהרי הלולב עיקר, כפי שרואה הבן

(58) ראה שיחת כ"ף מנ"א ס"ו... (לעיל ע'...)

חמש למקרא שמברכים על הלולב (ראה

...).

טוכה לו, ב).

(59) תצא כג, ו.

עליו", אפשר לפרש בפשטות — כפי שמפרשים כמה פשטני המקרא⁶² — שכוונת הכתוב שאין להוסיף מצוות חדשות נוסף על תרי"ג המצוות. [ואכן מצינו שקו"ט בהלכה⁶³ בנוגע לז' מצוות דרבנן, שלכאורה הרי זה היפך "לא תוסף עליו", וכפי שמבאר רבינו הזקן⁶⁴ ש"ז מצות דרבנן אינן נחשבות מצות בפני עצמן, שהרי כבר נאמר לא תוסף, אלא הן יוצאות ונמשכות ממצות התורה וכלולות בהם במספר תרי"ג כו"ט*]. ומה גם שהפירוש שהאיסור הוא שלא להוסיף מצוות חדשות מובן ומסתבר יותר מאשר הפירוש שהאיסור הוא שלא להוסיף בהמצוה גופא — כי, בשלמא בנוגע למצוה חדשה, יש מקום שמצד "פרומקייט" ירצה אדם להוסיף עוד מצוה, ולכן יש צורך לצוות על זה, משא"כ בנוגע להוספה בהמצוה גופא, הרי כיון שהקב"ה צוה ארבע, למה ירצה להוסיף חמש — סתם כדי "להכעיס"?! ... כך, שמלכתחילה אין סברא לעשות זאת, שיהי' צורך לצוות על זה.

[ואין לתרץ שעפ"ז יוקשה מהו הפירוש "ולא תגרע ממנו", שהרי פשיטא שכיון שהקב"ה צוה לעשות מצוות, יש לעשותם כולם, ולא לגרוע מהם, ומאי קמ"ל — כי, בפסקא שלפנ"ז מפרש רש"י מ"ש "תשמרו לעשות", "ליתן לא תעשה על עשה האמורים בפרשה", וא"כ, אפשר לפרש עד"ז מ"ש "לא תגרע ממנו", שהכוונה היא ליתן לא תעשה על הדבר, אף שמובן מעצמו].

יב. וכן צריך להבין בפירוש רש"י עצמו:

(א) מדוע מביא רש"י שלש דוגמאות — לא אחת או שתים, וגם לא ארבע או חמש, אלא שלש דוקא?

יש מפרשים שרש"י מביא שלש דוגמאות בגלל שבתלת זימני הוי חזקה⁶⁶. אבל: (א) כל המושג של שלש פעמים לא הובא בפירוש רש"י אלא לענין "שור מועד"⁶⁷, אבל לא בנוגע לענינים של תומ"צ, כך, שלא מסתבר שרש"י יביא שלש דוגמאות בגלל שיש דין "חזקה". (ב) ועיקר:

(* עפ"ז מתורץ גם איך יתאים זה (ז' מצות דרבנן) עם מארז"ל⁶⁵ רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים שס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים.

64 תניא אגה"ק סכ"ט (קנ, סע"א).

65 זח"א קע, ב.

66 ב"נ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

67 משפטים כא, כט ואילך.

62 ראה רמב"ם ואתחנן ד, ב. וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 138 הערה 8. וש"נ.

63 ראה אנציק' תלמודית ערך כל תוסף (כך ג ע' שכו ואילך). וש"נ. וראה גם לקו"ש

חכ"ט ע' 104 ואילך. וש"נ.

זה עתה למדנו בפירושו רש"י בפ' עקב⁶⁸ "אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצוות", ורש"י מביא שתי דוגמאות: "הניחו תפילין עשו מזוזות", ולא שלש! וזאת — למרות שבספרי⁶⁸ הובאה דוגמא נוספת: "למדו תורה", וכמשנת"ל⁶⁹ הטעם שרש"י אינו מביא זאת. וא"כ, מדוע כאן הוצרך רש"י להביא שלש דוגמאות?

(ב) בנוגע לסדר שלש הדוגמאות — מביא רש"י תחילה מצות תפילין, שנאמרה בפרשת ואתחנן⁷⁰, ואח"כ מביא מצות לולב, שנאמרה בפרשת אמור⁷¹, ואח"כ ברכת כהנים, שנאמרה בפרשת נשא⁷², ולכאורה, אין זה מן המוקדם אל המאוחר, ולא מן המאוחר אל המוקדם, וא"כ, למה הביאם רש"י בסדר זה דוקא?

ואף שיש לתרץ בדוחק שרש"י מביא תחילה מצות תפילין כיון שנאמרה כבר בפ' בא⁷³ — הרי עדיין אינו מובן:

(ג) למה הביא רש"י דוגמא ממצוות אלו (תפילין לולב וברכת כהנים) דוקא — הרי גם לפני מצות תפילין שנאמרה בפ' בא, יש עוד מצוות, החל מפרשת "החודש הזה לכם", שבה נאמרה המצוה דקרבן פסח⁷⁴ [שאף שנאמרה קודם מ"ת, הרי חיובה גם לדורות, כמו מצות תפילין שבפ' בא], והרי גם בה צריך להזהיר "לא תוסף עליו", שלא יקריב ב' פסחים; וכן המצוה דאכילת מצה, "שבעת ימים תאכל מצות"⁷⁵, ולא שמונה ימים (וכפי שמצינו במפרשים⁶³ שקו"ט בנוגע ליו"ט שני, מדוע אינו בסתירה להציווי "לא תוסף עליו").

ובפרט שבספרי⁶⁰ הובאו דוגמאות אחרות: "לא תוסף עליו .. מכאן אמרו, הניתנים במתנה אחת שנתערבו בניתנים במתנה אחת, ינתנו במתנה אחת. ד"א לא תוסף עליו .. שאין מוסיפים לא על הלולב ולא על הציצית". ואילו רש"י משמיט זריקת דם ומביא תפילין, ומשמיט ציצית ומביא ברכת כהנים* (שנזכרה בגמרא⁷⁶).

(* בספרי שם: "מנין שאם פתח לברך ברכת כהנים, שלא יאמר הואיל ופתחתי לברך, אומר ה' אלקי אבותיכם מוסיף עליהם וגו', ת"ל דבר, אפילו דבר לא תוסף עליו". אבל, זהו רק בסוף הפסיקא, ונלמד מתיבת "דבר", ולא מ"לא תוסף", ודלא כפירושו רש"י.

(73) יג, ט. שם, טז.

(74) שם יב, ב ואילך.

(75) שם יג, ו. ועוד.

(76) ר"ה כח, ב.

(68) יא, יח.

(69) שיחת ש"פ עקב ס"ו... (לעיל ע' ...).

(70) ו, ח.

(71) כג, מ.

(72) ו, כג, ואילך.

ד) מדוע כותב רש"י "חמשה טוטפות בתפילין", ולא כהלשון הרגיל (גם בפירושו רש"י⁷⁷) "חמשה פרשיות" או "חמשה בתים"? ובפרט ש"חמשה טוטפות" הרי זה סתירה מיני' ובי', שהרי הפירוש ד"טטפת" הוא ארבע, כפי שפירש רש"י⁷⁸ "טטפת, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים"!

יג. ויש להוסיף ולדייק בפירוש רש"י — בהשוואה לפירושו בפ' ואתחנן, על הפסוק⁷⁹ "לא תוסיפו על הדבר", "כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן לא תגרעו":

א) בפ' ואתחנן כותב רש"י "חמש פרשיות בתפילין", ואילו בפרשתנו משנה וכותב "חמשה טוטפות"?

ב) בפ' ואתחנן מביא רש"י "חמש ציציות", ואילו בפרשתנו מביא "ארבע ברכות לברכת כהנים"?

ובפרט שהדוגמא דציצית שהובאה בספרי היא (לא בפ' ואתחנן, אלא) בפרשתנו, ואעפ"כ הביאה רש"י בפ' ואתחנן, והשמיטה בפרשתנו!

ג) בפ' ואתחנן מעתיק רש"י רק את התיבות "לא תוסיפו" (ואינו מעתיק התיבות "על הדבר"), ואילו בפרשתנו מעתיק רש"י לא רק התיבות "לא תוסף", אלא גם תיבת "עליו"?

ד) בפ' ואתחנן כותב רש"י "כגון חמש פרשיות כו", משא"כ בפרשתנו.

ה) בפ' ואתחנן מסיים רש"י "וכן לא תגרעו", משא"כ בפרשתנו. [ואין לומר שבפ' ראה מוכרח רש"י לשנות הפירוש מפ' ואתחנן, דכיון שענין זה חוזר ונשנה, עכצ"ל שכוונת הכתוב להוסיף בזה כו' — שהרי כבר פירש רש"י על הפסוק "בכל לבבכם ובכל נפשכם" בפ' עקב⁸⁰: "והלא כבר הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך"⁸¹, אלא אזהרה ליחיד אזהרה לציבור", ועד"ז אפ"ל גם בנדוד"ד, ש"לא תוסיפו" היא אזהרה לציבור, ו"לא תוסף" הוא אזהרה ליחיד].

ועכצ"ל שכל פרטי הענינים שבפירוש רש"י, הן בפ' ואתחנן והן בפרשתנו, מוכרחים ע"פ פשטות הכתובים, וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

77) בא יג, ט (פרשיות); שם, טז (בתים).
78) בא שם, טז. ואתחנן שם.
79) ד, ב.
80) יא, יג.
81) ואתחנן ו, ה.

הוספה

בי"ה, כ"ז מני"א תשי"ח
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסקי בצ"צ בעיה"ק צפת
תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם, בו כותבים אודות ענין בית המדרש ובית
הכנסת חבי"ד אשר בעיה"ק צפת ת"ו הדורש סעד ועזר.

ולפלא שאין מזכירים גם כן בהנוגע לשיעורי לימוד הנלמדים ברבים
בביה"מ זה וכמנהג קדמונים מיוסד על דברי רז"ל אוהב ה' שערי ציון, שערים
המצוינים בהלכה (ברכות ח' א), ובטח ימלאו על דבר זה בהזדמנות הקרובה.

בהנוגע לבקשתם, בא הנני בדברים עם עסקני אני"ש אשר באה"ק ת"ו
אשר יבואו בדברים אתם, ויהי רצון אשר ע"פ הכתוב ותשועה ברוב יועץ, הנה
חפץ ה' בידם יצליח להעמיד בית מקדש מעט זה על תלו ולהרחיבו הן בכמות
והן באיכות, ויבשרו טוב בזה טוב האמיתי טוב לשמים וטוב לבריות,

וזכות הנ"ל בתוככי כל זכיות בני ישראל יקרב גאולתנו האמיתית על ידי
משיח צדקנו, ויקוים היעוד ע"פ דברי הבחיי (מובא מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק
בפירושו על התהלים) שעל הבטחה דבנין בית השלישי וחזרת השכינה הוא
שאמר דוד המלך ה' אורי וישעי.

בברכה לבשו"ט.

אוהב ה' שערי ציון: תהלים פז, ב.
ע"פ הכתוב ותשועה ברוב יועץ: משלי יא, יד. כד, ו.
חפץ ה' בידם יצליח: ע"פ ישעי' נג, יו"ד.
מקדש מעט: יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.
טוב לשמים וטוב לבריות: קידושין מ, א.
דברי הבחיי .. הצמח צדק בפירושו על התהלים .. ה' אורי וישעי: יהל אור עה"פ (כו, א) ע'
צח. וש"נ.

ב

ב"ה, ז"ך במנחם תשי"ח
ברוקלין

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ מוה' ישעי' שי' הלוי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, קבלתי כתבו בצירוף למכתב אנשי ביהכ"נ חב"ד אשר בעיה"ק צפת ת"ו, ומוסגר פה העתק המענה שלי אליהם,

ובודאי למותר לעוררו לעשות כל התלוי בו בביסוס ביהכ"נ האמור התרחבותו והתפשטותו, והרי מילתא אלבישייהו יקירא, כוונתי להקישור שלו עם עיה"ק צפת עיר מולדתו לארך ימים ושנים טובות משנים קדמוניות ויהי רצון שיהי זה מתוך הרחבת הדעת.

ותקוטי שנוסף על האמור מתעסק בהפצת המעינות חוצה תורת הדא"ח ובאופן דמוסיף והולך כציווי תוה"ק דמעלין בקדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ב

מוה' ישעי' שי' הלוי: הורוויץ. נולד בעיה"ק צפת — י"א אלול תרמ"ג (להוריו מוה"ר אשר יחזקאל הלוי הורוויץ*, ומרת עלקא בת מוה"ר ישראל דובער יפה — אשר משפחותיהם נמנים בין מחדשי היישוב החב"די בעיה"ק צפת**). בשנת תרס"ד נשא את נכדתו של הרה"ג כו' מוה"ר שמואל העליר, רבה של עיה"ק צפת. במשך השנים תרס"ט-תרפ"ד] כיהן בעיה"ק צפת כרב עדת חסידי חב"ד (ובמהשך — כרב ואב"ד), אלא שמפני תלאות המלחמה, היא מלחה"ע הראשונה, והמסתעף ממנה — רעב ומחסור וכו' — נאלץ לעזוב את אה"ק, ונסע לניו-יארק, ומשם לוויניפעג — בו כיהן כרב ואב"ד עד לשנת תשי"ג, שאז חזר לאה"ק ושוב לא יצא ממנה עד פטירתו — כ"ב טבת תשל"ח. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ז'תתנח, ובהנשמך בהערות שם. לקמן אגרת הבאה.

אנשי ביהכ"נ חב"ד אשר בעיה"ק צפת .. המענה שלי אליהם: לעיל אגרת הקודמת.

מילתא אלבישייהו יקירא: שבת יו"ד, ב.

להקישור שלו עם עיה"ק צפת עיר מולדתו .. משנים קדמוניות: ראה הנסמן לעיל אודותיו, ובארוכה — ספרו "ערך ציון" (ירושלים, תשט"ז) ע' קט ואילך; "זכרונות שילה" — מגדל עז (כפר חב"ד, תשמ"ז) ע' רמד ואילך. ועוד.

כציווי תוה"ק דמעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

(* בן מוה"ר ישעי' הלוי הורוויץ מביעשינאקאוויץ, ומרת ביילא — בת אחות כ"ק אדמו"ר הצ"צ. בערך בשנת תרכ"ה (לאחר שנפטר עלי' בעלה — כ"ו אדר תרכ"ד) עלתה מרת ביילא לאה"ק עם משמת בני' היתומים, והתיישרה בעיה"ק צפת.

** ראה בארוכה תולדות חב"ד בארץ הקודש ע' רכו ואילך ("ההתיישרות המחודשת — משנת תר"ל ואילך").

ג

בי"ה, כי כסלו תשי"ט
ברוקלין

שי"ב הרה"ח נוי"נ בעל מדות
מוה' ישעי' שי' הלוי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מט' כסלו, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר האמצעי וערב יום חג הגאולה שלו ושל כל החסידים, וע"ד סגנון הידוע אילו לא הוציאנו ממצרים הרי אנו ובני בנינו משועבדים היינו וכו'.

בודאי מכבר קבל מכתבי בהנוגע לצפת וכן מכתבי בברכת השנה מימי הסליחות, ויהי רצון שיתקיימו ברכות בניי איש לרעהו במילואן, וע"פ ההבטחה ואברכה מברכיך הנה יתברך בברכתו של הקב"ה שיש בהם המעלה גם שעושה רצון חדש ולא רק משרשו ומקורו, כמבואר החילוק בין ברכה לתפלה בכ"מ בדא"ח.

במ"ש אודות בנו הבכור שליט"א, הנה אין קופות מיוחדות לזה תחת ידי, ובכללות הקופות אשר בכאן עמוסות חובות וכו' וק"ל, בכ"ז כיון שכת"ר כותב ע"ד הענין ובכלל המדובר הוא בבנו שי', נשלח עכ"פ סכום סמלי מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע ויקוים בזה מרז"ל כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך.

כבוד ובברכה לבשו"ט מהפצת המעינות חוצה מתוך בריאות הנכונה ובשמחה ובטוב לבב.

ג

מוה' ישעי' שי' הלוי: הורוויטץ, חיפה. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

וע"ד סגנון הידוע אילו לא הוציאנו כו': נוסח הגש"פ.

מכתבי בהנוגע לצפת: לעיל אגרת הקודמת.

ע"פ ההבטחה ואברכה מברכיך: לך לך יב, ג.

בברכתו של הקב"ה .. ברכה לתפלה .. בדא"ח: ראה סה"מ תרכ"ט בתחלתו. וש"נ.

מרז"ל כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך: ב"ב טו, סע"ב.

לזכות

יוסף יצחק בן אסתר

בקשר עם יום הולדתו, כ"ד מנחם-אב

לאריכות ימים ושנים טובות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה